

MÉHÉSZETI KÖZLÖNY

AZ ERDÉLYRÉSZI MÉHÉSZ-EGYELET SZAKLAPJA,

MINT

AZ „ERDÉLYI GAZDA“ ÖNÁLLÓ MELLÉKLETE.

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

A méhészetre vonatkozó minden közlemény a „Méhészeti Közlöny“ szerkesztőségéhez címzendő (O-vár, Bástyá-utca 9. sz.)	A méhész-egyleti rendes tagsági díj 2 frt. körü tagsági díj 1 frt, mely Gebhardt Ötme pénztárnoknak küldendő Kolozsvárt. („Hója“ szőlő.) A tagsági díj fizetési kötelezettség 5 évig tart. (Alapszabály 4. §.)	Egyleti tagok, a 2 frt rendes, illetőleg 1 frt körü tagsági díjért ugy az „Erdélyi Gazda“-t, mint a „Méhészeti Közlöny“-t díjtanul kapják.

IV-ik évfolyam.

1889. augusztus 15.

16. szám.

Az állandó áru-csarnokok.

Kétségszöndhatatlan tény, hogy a hazai méhészet biztos alapokon nyugvó emelkedésben van. Hogy hazánk méhállományának ez idei szaporulatát, az előző évek kedvezőtlen eredménye, után minőnek fogja feltüntetni a statistika: csak később tudjuk meg. De annyi bizonyos, hogy a biztos léptekkel haladásnak indult méhgazdaság eredményében, naponta fényesebb bizonyítékot szolgáltat arra, hogy valamint mindenütt, ugy ezen a téren is, szakértelem által hatványozni lehet az eredményt.

Hogy ebben a tekintetben minő haladást tettünk; bizonyítja az a körülmény, hogy dacára az előző évek sanyaru időjárású viszonyainak, t e r m e l é s ü n k rendszeres növekedést mutat

Midőn azonban megelegetten tekintünk a statistika eme kedvező adataira, némi aggályt okoz, a méhészközönség köréből naponta sürűbben hangzó, ama panasz, hogy Magyarország méhészetú terményei n e m t a l á l n a k m e g f e l e l ő p i a c z r a; hogy t u l t e r m e l é s v a n; hogy különösen a mézet, o l c s ó á r b a n kénytelen elvesztegetni a termelő.

E körülmény indította az országos, továbbá a magyar méhészek egyletét és egyletűnk et is arra, hogy á l l a n d ó á r u - c s a r n o k o t létesítsenek.

Az áru csarnokok hivatása, hogy a méhészetú terményeket bemutassa a nagy közönségnek; fogyasztót keresen itt benn, és felhívja a külföld figyelmét az e l s ő m i n ő s é g ű magyar mézre, valamint egyéb, versenyképes terményre is

Az árucarnokok nyilvánossága, mindenki által könnyen hozzáférhetővé teszi méhészetú terményeinket s ez, ugyszólva egyetlen, könnyen és olcsón megszerezhető eszköz arra, hogy bárki megismerhesse egyes vidékek specialításait. Különösen jótétemény ez a kicsinyben termelőkre nézve, kik, ugyszólva, elvesztegetik néha a legjobb minőségű mézőket, odaadván azt azoknak az üzereknek, kik otthon keresték fel.

Az állandó áru-csarnokok létesítésével, hisszük, tetemesen javult a termelő helyzete. Ez az egy ut, hogy több méhész, egyenlő, vagy hasonló minőségű termelése egyesítetten hozassék forgalomba, és pedig oly árban, minőt a termelő i g ó n y e l h e t. De elérjük másfelől ezen az uton azt is, hogy bizalmat gerjesztünk a hazai termelés iránt. Mert az áru csarnokok csak a k i f o g á s t a l a n termelésnek szereznek piacot, s így, mindenki bizalommal kell, hogy azokhoz forduljon. De kétségtelen az is, hogy a központosított kezelés megkönnyíti ugy benn, mint külföldön az elárúsítást.

Ismétlen felhívjuk tehát méhésztársaink figyelmét a most megnyitlt áru csarnokunkra, melynek igazgatója: Csiki J. János ur széles körű összeköttetésénél fogva is mingent el fog követni, hogy a méhészek érdekeit előmozdítsa.

A méhészektől függ tehát, hogy ne legyen okuk ezután panaszkodni a méhészetú termények értékesítésének nehézségei miatt.

Méhesaládok kezelése méznyerés és szaporítás céljából.*)

Óvjad, védjed méhesedet
A perzselő nap hēvétől;
Árnyat tartó lombos fákkal,
Ültetgesd azt köröskörül.
Ezen kis fáradságodért
A jutalom nem marad el;
Mehálálják a méhecskék
Sok szép rajjal, sok szép mézzel!

Teljes életemben nagy élvezettel és érdeklődéssel tudtam hallgatni azon beszédeket, melyeket a tényleg méhészetú foglalkozók, összejöveteleik alkalmával, egymással folytatni szoktak.

*) Egyletűnk által kitűzött pályadíjakra versenyző dolgozat.
S z e r k.

Alig hogy a jó reggelt, jó napot, vagy jó estét elhangoztatják — legyenek bármennyien is — mintha egy test, egy lélek volnának: azonnal a kedves kis mézgyűjtő munkásokra, a méhekre viszik át a társalgást és valamennyi nyilatkozata megegyező abban, hogy ő, a méhet tulajdonképpen nem is azért tartja, hogy abból hasznot, jövedelmet lásson, de csakis mint kellemes, szórakoztató foglalkozást űzi, minden mellék érdek kizárásával.

Nem volt soha s most sem formálhatok jogot arra, hogy az általam mélyen tisztelt méhészt — és mióta társaságokba befogadtak kolléga — urak szavainak igazságát kétségbe vonjam.

De mióta közöttök vagyok, hát erős a meggyőződés, hogy otthon nem úgy éreznek, mint a társaságban nyilatkoznak; én is méltányolom ugyan a méhecskéket azon jó tulajdonságát, hogy kellemes, hogy szórakoztató, vidám munkásságuk szemlése: csak hogy ez után, sőt talán első sorban azért tartom, azért gondozom és ápolom őket, hogy némi kis mellékjövedelem nézzen reám.

Szinte haragudtam önző természetemre, mikor ez a pénzügyi érzés sátoztott ütött keblemben; de az időnkint megösmert kollégákkal négy szemközt találkozáskor beigazoltnak láttam ezen sejtelmemet, hogy bizony-bizony ebbe is együtt érezünk mindnyájan s hogy én is, meg más is igényt tart némi jövedelemre, ha csak oly mértékben is, hogy a fullánkok okozta sebekre legyen miből orvosságot venni.

Különbben kár is titkot csinálni abból, ami tisztességes úton juttat valakit jövedelemhez; már pedig ha van a világon tisztességesnek nevezhető keresetforrás: akkor, a méhészt utáni jövedelmet, az első osztályba sorozhatjuk minden tekintetben.

De még már ősapáink is tudták, hogy a méhészt hasznos gazdasági mellékág, pénzelték utána; pedig ők nem csak hogy birtokába nem voltak, hanem még hírét sem hallották azon czélszerű eszközöknek, melyeket ma ösmérünk s melyek alkalmazásával a méhészt utáni jövedelmet módunkban van fokozatosan, még pedig okszerű alkalmazással, két irányban is elősegíteni, azaz méznyerés és a törzsek szaporítása: a rajzás által.

Célom előadni: miként kezeljük méhcsaládjainkat méznyerés czéljából s miként ha szaporítani törekszünk?

A könnyebb megérthetőség tekintetéből, jónak láttam előbb a méznyerés s azután a szaporítás előmozdítására vonatkozó utasításokat külön-külön előadni, kijelentésével annak, hogy tekintettel azon sok szép dolgokra, melyeket a méhészteti tudomány hivatott apostolainak eléggé nem méltányolható buzgósága után a szaklapok hasábjain olvasni lehet: jelen munka megírására azért voltam bátor vállalkozni, mert mielőtt mások, illetve a többség elé kerülne, bíráló bizottság fog felette itélni s így ki van zárva az eshetőség, hogy eltévesztett irányu munkám által bár tudtom és akaratomon kívül a méhészt szent ügyének ártalmára legyek.

* * *

Aki a méhészt utáni jövedelmet akár méz, akár rajok nyerése által akarja emelni, annak mindkét esetben szükséges és nélkülözhetetlen kelléke a szakértelem.

Légió azok száma, kik az okszerű méhészt titkait megtanulni, magokévé tenni érdemesnek nem tartották s ezért a nemezis áldozatává lett összes méhállományuk.

Ugy jártak, mint a kit egy szeszélyes álom tündérkirályá kent fel, de csak azért, hogy felébredve az illető, annál jobban érezze a sors által reá mért nélkülözések ólomsúlyát.

Azon czélből, hogy méheink ne a rajzás, ne a szaporításhoz, hanem teljes erővel a mézgyűjtéshez lássanak: szükséges első sorban a családot kellő népessé tenni; mert sok munkás aránylag még mézszük esztendőben is több eredményt képes felmutatni, mint egy néptelen család a bőven kínálkozó mézidényben.

A népesség szaporítását előmozdithatjuk, ha tavasszal, — a mézidény bekövetkezése előtt 2—3 héttel — a családokat vízzel hígított langy meleg mézzel etetjük.

Hogy pedig az etetés által rablást ne idézzünk elő méhtelepünkön: este, a repülés teljes megszűnése után nyujtsuk méheinknek a táplálékot.

Ezt tennünk nemcsak a rablóktól óvintézkedésért, hanem azért is igen ajánlatos, mivel ha méheinket napközben etetjük, az esetben a külső hordást — mivel a potyán igen kapnak — elhanyagolják s eljárásunk czélvesztett, eredménytelen kísérletté törpülne. Nem érnők el kitűzött czélunkat akkor sem, ha egyszerre igen sok tápanyagot adnánk egy-egy családnak: mert ezt téve, a méhek a nagy mennyiségű mézzel az üres lépezellákat töltik meg, pedig az etetést azért tesszük, hogy a bár izgató, de kevés mennyiség beadása által a czellák ne mézzel, hanem minél több dolgozó petével teljenek meg.

Egy közönséges évokanálnyi tiszta méz, három annyi meleg vízben feloldva, 2 család egyszeri megetetésére untig elegendő.

Kétszer nyujtva hetenkint a családoknak ennyi táplálékot, ezt nem halmozni a raktárba, hanem arra, hogy a törzs mintegy felvilányozva legyen s hogy az anya a petérakásban nagyobb tevékenységet fejtsen ki, teljesen elegendő.

Ez alkalommal figyelmünk arra is kiterjedjen, hogy a családba sem sok kész herelép ne legyen, sem pedig annak építését a méhek ne gyakorolhassák.

Távolítsuk el a család összes herelépét — egy tábla kivételével — s adjunk nekik kész, kiépített tavalyi dolgozó lépeket.

Hogy azonban munkakedvöket minden tekintetben elegendővé tartsuk, szükséges 2—3 keret műlépet is okvetlen beadni, mert ha éppen nem engednők őket semmi újat építeni, akkor kedvöket vesztenék s tervünk ugyancsak füstbe menne; a tapasztalás megtanított arra, hogy akár méznye-

rés céljából kezeljük törzseinket: az elért eredmény csakis abban az esetben lesz kielégítő, ha a munkások megszokott dolgaik mindenikét akadálytalanul folytathatják.

Az előbb javasolt egyetlen tábla herelép behagyása, mint „szükséges rossz“, szintén azon célból kívánatos, mert ott, hol pár herefiatás is van, a tevékenység észrevehetőleg nagyobb, mint ott, hol az teljesen hiányzik.

Nyár folyamán, — májustól júliusig — a here a méhes családnak mintegy kiegészítő részét képezi, a mit ha teljesen kizárnánk, eljárásunk mint természetellenes: sok tekintetben balsikert eredményezne.

Az izgató etetést mindaddig folytassuk, míg a valódi mézidény bekövetkezik.

Ennek bekövetkeztével az etetést beszüntetjük, a mikor a sok méznyerés egyik szükséges kellék, a népgazdag törzs már megvan, más oldalról pedig, — mivel az izgató etetés által a lépépités is előmozdítva lett — a természetadta kincs behordása és elhelyezése, mi akadályba sem ütközik

Ha azonban e célra mégsem volna elég üres tér, ha a fiatás nagy helyet foglalt volna el, akkor kell, hogy az anyát 8—10 napig kisebb, 3—4 keretet magába foglaló térre zárjuk, valamint a fedetlen fiatásos keretkből kiszedünk néhányat, azok helyét kész üres léppel pótoljuk, hogy a rajzás is megakadályozva, meg hogy a behordandó méz is korlátlanul elhelyezhető legyen

Mit sem ér azonban a népes család és bő mézidény akkor, ha törzseink állandóan az égető nap hevének vannak kitéve...! Ily viszonyok között a méh ellankad s a helyett, hogy a minden kis növényen nagy mennyiségben mutatkozó nektár behordására törekedne: tétlenül lebzsel s a méhes oly kihaltnak látszik, mint ha szibériai hideg borult volna rája.

Mig az erdőben álló, vagy árnyas fákkal övezett méhesben, ilyenkor a tevékenység valóban bámulatos, addig a kopár helyen méhes az árvagyermek temetéséhez hasonló szomorú képet mutat.

Ezt némileg ellensúlyozandó: öntözzük meg méhesünk előtt a földet napközben többször hideg kutvizzel, hogy a méheknek a hőség elviselhetőbb legyen s hogy kissé felvidulva, jobb kedvvel gyűjthessenek.

Melegen ajánlom ezért méhésztársaimnak, hogy a méhes építésénél ezt figyelembe vegyék s a méhest árnyas helyre állítsák, vagy a már meglevőt gyorsan fejlődő fákkal körülültessék.

Ha már e három, a méhészre és méhekre egyaránt fontos tényező: a népes törzs, bő mézidény és kellemes fekvésű méhes megvan, már csak az okszerű kezelés kell, hogy a kívánt méznyerés ki ne maradjon. — Oly szükséges kellék ez mely nélkül hasznot képzelni sem lehet.

(Vége köv.)

Kétszáz negyvennyolcz éves méhészkönyv.

Székely-kereszturi áll. tanítóképezdei igazgató, Borbély Sámuel ur szivességéből a múlt évben egy 1643-ik évben megtalált, kéziratban lévő méhészkönyvhöz jutottam, melyet átolvasván, magamnál tartottam, míg időt kaphatok annak ismertetésére.

Czimplapján ez áll:

A méhekkal való bánásnak igaz mestersége, melyet I-ső Lengyel István király parancsolatjára közönséggé tett Római Nagy Péter Ezerhatszáz negyvenedik esztendőben,

Előszavában látható, hogy Nagy István barát, Nagy Péterrel, ki e könyvet a lengyel király parancsára — görögül — megírta s a királynak 109 méhesaládot szaporított, testvér volt s miután bátyja betegség telen betegségben meghalt, minden vagyona rá maradt s így a könyv is. Ezt a könyvet Közép-Szolnok-vármegyében Szilágycsehi Junkó András a Benyei pusztá templom kőfalhasadékában megkapta 1643-ban; ki által fordított latin nyelvre, nem tudható, de magyarra Eperjesi Lőrincz, Homonnai János és Gyöngyösi Mihály tették által.

A könyv I. része A méhkelenczéről s annak csinálásáról szól s ez 7 §-ból áll. Az akkori nézetek ismertetése szempontjából a 3. §-t szóról-szóra ismertetem:

Boszorkányos szemű ember a méhes körül ne forogjon, nehogy ördögi mesterségével megigézzén a méheket, elveszesse. — Vérfojásban lévő asszony is hozzá ne közeliessen. —

A 4, 5, 6, 7. §-ban a méhszint tárgyalja úgy, hogy abba manap sem sok kivetni valót találunk.

A II. részben A méhek tavaszi kibocsátását terjedelmesen írja le s a kieresztés napját igen mulatságosan jelöli meg. Elve ez; Omnis actus fieri debet sub sua Planeta, s folytatólag tanítja, hogy ha hétfőn bocsátod ki méheidet, azok egész évben, mindenkor bennülők, alvók, betegek, bádjadtak, lopók és restek lesznek.

Ha kedden, akkor veszekedők, háborgók, marakodók, prédálók, szúrások, irigyek, ellenségesek lesznek.

Ha szerdán, akkor erősek, kemények, győzedelmesek, érzékenyek, kereskedők, serények, gyűjtők, vidámak, jókedvűek, vigak, egészségesek, kövérek, nyughatatlanok, szorgalmatosak, szaporodók, tiszták és takarékosak lesznek.

Ha csütörtökön, akkor építők, munkások, tákargatók, szelidek, jámborok, engedelmesek, tiszták, jóképek és magabirók lesznek.

Ha pénteken, akkor barátságosak, szerelmeskedők, nyájasak, egymáshoz vendégségbe járók, imitt-amott hiába mulatozók és szegények lesznek.

Ha szombaton, akkor kedvetlenek, mordok, erőtlenekek, gonosz kedvűek, változók, szűzek, meddők, magtalanok, mérgesek, haragosak, fősvények és magoknak valók lesznek.

A 17. §-ba azt tanítja, hogy azt a dugót, mellyel tölpre be voltak zárva, nem kell eldobni, hanem mindeniket saját kassa alá tenni, vagy rá kötni, hogy a rajok majd el ne mehessenek; tovább: a röplyukban tisztára mosott gyapjat huzat, hogy a méhek szelidek legyenek és a röplyukat juh-téjjel körül mosatja. Azonban jobb ha a méhek gonoszak. Azért kakas vérrel megkent veres posztón kell azokat kiereszteni, s ha azt hangyatojással is megkened, annál jobb, s itt a hangyának minden jó természetét a méhekre ruházzá. A kieresztésnek mulhatlan kellékül állítja a lépek közeinek jó borral való befecskenését.

A méhes elébe sima kövecsekkkel megrakott keskeny vállut ajánl, de melybe nem víz, hanem minden reggel emberi destillatio kell.

Hogy bőven rajozzanak, Husvét tájban egy egy marok hangyát dob minden kasba.

A mézrablás megakadályozására a ugy okoskodik — és helyesen — hogy ha a támadó és támadott egy méhesben van, egyiket a másik helyére kell tenni s megszűnik a rablás. Ha idegen méhesben vannak a támadók, azok ellen a bosszuállítás módozatait beszéli el, melyeknek ismertetését nem tartom czélszerűnek.

III. Részben a rajzásról szólott, első rajzás után a herék lefejezését ajánlja. Első rajzás után here szaporítás nem következik. A 44-ik §. azt mondja, hogy ha rajod el akar menni: kapd ki az anyakas alól annak téli dugóját s egy czövekre kötve, tedd a méhes-kert közepébe, rá száll, vagy vissza megy a raj. A kasoknak rajzaskori előkészítéséhez az említett destillatiót nagyban ajánlja.

Ha egyszerre két első raj indult ki, babirkálni kell az egyik előtt és a röplyuk körül heréket kell leöldönsni, ezeknek eltakarításához fognak a méhek, s a rajzás késleltődik, s mire a másik megszállott, el kell az őt heréket seperni, s azonnal kezdetét veszi a rajzás. Szól ezután a rajok befogásáról, a méhek betegségeiről. Szól továbbá a gyenge méhcsaládok egyesítéséről, azoknak étetéséről, lépes mézzel ellátásáról.

V. részben a méhek rövid természetrajzát adja, s mindeniknek teendőiről szól, a 94. §-ban szól a méhek kidobolásáról, a méz elvételéről.

VI. részben a kövér és nyavalyás méheket ismerteti, továbbá a teelők méhek kiválasztására, s az igen gazdagok és igen szegények leölésére, tanit az erdei méhek keresésére.

Abban az időben, ugy látszik, hogy dézmát adtak a méhekről, mert a dézmálandó méhek elrendezéséről ír.

A 123. §-ban így végzi: Imé ez a munka Felsőes király, melyszerint én a felsőes majorságbeli méheit oly sokra szaporítottam, a melyet nekem parancsol, igazán

leirni kívántam az én csekélységemhez képest, hogy minden, a kinek kezében akad, élhessen ezzel istenesen, hazafinak és kiváltképpen Önmagának hasznára és épülésire irtam Lengyel Krakkóban.

Az egész VII részre és 123. §-ra osztott munka 46 8-adrét levélre terjed, s átérzik rajta, hogy írója pap volt. talán udvari pap, ki vallásos fogalmainak itt-amott pecsétjét munkájára is ráütötte.

Hogy a méhészet körében a gyakorlat embere volt, azt nem vitathatjuk el, sőt állithatjuk, hogy műve azon korban nagy hézagot pótol.

Pály Lajos.

Vegyes közlemények.

— **Árucarnokunk** naponta nagyobb látogatottságnak örvend. Alig hogy megnyitottuk, már többfelől érkeztek be mézküldemények, s azok között oly kitűnő minőségűek vannak, melyek méltán számíthatnak a legnagyobb kelendősegre. Az első izelés már megtörtént, az eredmény kitűnő. Az árucarnok derék igazgatója fáradhatatlan tevékenységet fejt ki, hogy a beküldött mézeknek kelendőséget biztosítson.

— **Egyletünk méhészeti telepének** e hóban is számos látogatója volt s azok között sokan a vidék méhészei közül is. **Álbu József** igazgató alelnök több ízben tartott kísérlettel egybekötött előadást.

— **A kolozsvári méhesek** látogatása czéljából e hóban is már két kirángulást tett egyletünk választmánya. Augusztus 1-én **Csiki J. János** tagtársunk méhtelepét szemlélte meg, hol mindenekben a szakértő kéz nyomai mutatkoznak; de kiváltképen leköték figyelmünket a kupos kasokból a tavasz folytán átlakolt méh-családok, melyek nemesak, hogy bőven mézelték, de a mellett valamennyi oly népgazdag, hogy a kaptárok költő tere a szó szoros értelmében tele van. Augusztus 8-án **Gebhardt Döme** pénztárnok jóhírű méhészetét látogattuk meg. Itt az öreg **Göndöcs** kaptárok harmincz keretet elfoglaló óriási népessége s a gazdag méz-szüretre valló, tele mézes üvegek nyújtottak kellemes meglepetést, hirdetvén, hogy itthon van a mester, ki, ugyszólva, ujja teremtette a távollétében zülleni indult méhészetet.

— **Abend András**, a VI. kerület méh vándortanító utazási programja augusztus hóra: augusztus hó 14-én Balázsfalván, 15-én Keresden, 16-án Segesvárt, 17-én Héjasfalván, 18-án Székely-Kereszturon, 19-én Bethlenfalván, 20-án Nagy-Galambfalván, 21-én Bögzőzön, 22-én Székely-Udvarhelyt, 23—24-én Parajdon és 25—26-án Korondon tartand elmélet és gyakorlati előadásokat.

Szerkesztésért felelős: **Bodor László.**

Lapfelügyelő bizottság: **Álbu József, Csiki J. József, Gebhardt Döme, Szentgyörgyi Lajos, Wieder József.**

Nyomatott Gámán János örökösénél Kolozsvárt. Bel-Középutca Minorita-épület.